
BOSNA I HERCEGOVINA

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice
Bosne i Hercegovine

Sektor za iseljeništvo

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Министарство за људска права и избјеглице
Босне и Херцеговине

Сектор за исељеништво

BOSNIA AND HERZEGOVINA
Ministry of Human Rights and Refugees
Department for Diaspora

PRIJEDLOG
POLITIKE
O SARADNJI SA ISELJENIŠTVOM

MAKRO

Oktobar 2016.

Sarajevo, Trg Bosne i Hercegovine br. 1, Tel./fax: 033/206-140; 206-273

www.mhrr.gov.ba (Iseljeništvo)

CONTENTS

---

1. UVOD	3
2. PRAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE DOKUMENTA	6
3. INSTITUCIONALNI OKVIR	7
4. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA	8
5. VIZIJA	11
6. PRINCIPI	12
7. CILJEVI	13
CILJ 1. RAZVOJ PRAVNOG SISTEMA I INSTITUCIONALNIH KAPACITETA	13
Cilj 2. PRUŽANJE PODRŠKE ISELJENIŠTVU I UNAPREĐENJE SARADNJE.....	17
Cilj 3. STVARANJE USLOVA ZA VEĆI DOPRINOS ISELJENIŠTVU RAZVOJU BIH	21
8. PROVEDBA POLITIKE O SARADNJI SA ISELJENIŠTVOM	24

1. UVOD

Istorijski gledano, migracije predstavljaju izraz stalne ljudske težnje za boljitkom, progresom, te težnje opštem prosperitetu. Razlozi ljudske kataklizme, ali najčešće razlozi ekonomske prirode glavni su motivacioni faktori zbog kojih se migracije uopće dešavaju i što na takav način uopće stvaraju sliku o važnosti takvih dešavanja u svijetu, te potrebom da se ova oblast ljudskog života institucionalizira. Treba reći da se radi o pojavama i procesima koji su karakteristični za sve zemlje, nezavisno od stepena ekonomske razvijenosti.

Trendovi migracija u razvijene zemlje, ali i iz jedne zemlje u drugu, kao i unutar razvijenih zemalja, dovode do promjene strukture stanovništva kako u zemljama prijema, tako i zemljama porijekla koje se tradicionalno označavaju maticama. U zemljama prijema migracije se odražavaju zadovoljavanjem potreba za radnom snagom, ali i sveukupnim doprinosom u dinamici društvenih zbivanja. Sa druge strane, u zemljama porijekla migracije ostavljaju posljedice ekonomske, socijalne, kulturne i druge prirode, ali istovremeno daju nesumnjiv doprinos smanjenju siromaštva i ekonomskom razvitku zemlje, prvenstveno uspostavljanjem veza, transferom znanja i drugim vidovima pomoći.

Duboko svjesni savremenih tokova ljudske civilizacije, veliki broj zemalja u svijetu započeo je sa izgradnjom i uspostavom odnosa sa građanima koji su napustili svoju zemlju, stvarajući na takav način još čvršće osnove razvoja vlastitog društva. Stoga upravo i jesu na sceni svjetski trendovi saradnje između matičnih zemalja i njihovih građana u inostranstvu. Ohrabivanje i podsticanje vlastitih građana da ulažu u zemlju porijekla, da prenose stečena znanja i iskustva, ali i da se u punom kapacitetu države pruži podrška vlastitim građanima u inostranstvu, predstavlja gradnju mostova koji dugoročno gledano donose obostran boljitak i sigurnost.

Generalno se može govoriti o tome da migracije kao historijska pojava, ali ujedno i činjenica, participiraju podjednako u političkim, ekonomskim, uopće socijalnim ali i kulturnim tokovima, kako u zemljama prijema, tako i zemljama porijekla. Subjekti migracija već odavno artikuliraju savremenim tokovima društva, poznatijim kao globalizacija. Nema sumnje da su ovi procesi društvenih zbivanja u dobroj mjeri, bar kada je riječ o Bosni i Hercegovini, izvan društvenog uređenja i normiranja.

Države koje imaju iskustva u uspostavljanju i njegovanju odnosa sa vlastitim građanima u inostranstvu imaju određene različitosti u pozicioniranju nadležnosti po pitanju saradnje. Dok neke države imaju ministarstva za dijasporu/iseljništvo, druge imaju agencije ili direkcije, odnosno, kancelarije za dijasporu. Međutim, bez obzira na institucionalno pozicioniranje u ovoj oblasti, postoje zajednički elementi pravca djelovanja država prema svojim građanima u inostranstvu. Većina zemalja rade na jačanju veza sa svojim iseljeništvom ili pak dijasporom, najprije kroz očuvanje kulturnog identiteta i uspostavu ekonomske saradnje. Sve više se iznalaze različiti

mehanizmi za vezivanje iseljenika sa maticom počev od unapređenja položaja i ostvarivanja prava u državama prijema kroz uspostavu i razvoj bilateralnih odnosa, pa do vezivanja iseljništva za razvoj matične države kroz sistemsko korištenje ljudskih, finansijskih i socijalnih resursa.

Većina država u okruženju BiH, od Republike Srbije, Republike Hrvatske, Crne Gore, Albanije poduzela je niz mjera na vezivanju svojih resursa sa resursima svog iseljništva, odnosno dijaspore. Nezavisno od donošenja pravnog okvira za saradnju sa iseljništvom, fokus rada država u okruženju se razlikuje ovisno o potrebama države i resursima koje imaju u svom iseljništvu. Neke od zemalja su akcent stavile na izradu politike povrata pameti i uspostavu mreže naučne saradnje. Druge su svoje aktivnosti usmjerile na jačanje ekonomskog partnerstva sa iseljništvom i osnaživanje uticaja novčanih doznaka iz iseljništva na razvoj zemlje, dok su se pak druge države fokusirale na lobiranje iseljenika u zemljama prijema i poboljšanje imidža zemlje.

Upravo svjesni savremenih društvenih tokova, kao i činjenice neophodnosti uspostave institucionalnih veza sa vlastitim građanima u inostranstvu, vlasti BiH su se opredjelile da razloge istorijske, ekonomske, humane i kulturološke prirode uobličie u dokument koji će predstavljati jasan putokaz, opredjeljenje i izraz volje dugoročne saradnje koja nema alternativu.

Dokument Politika o saradnji sa iseljništvom nesumnjivo predstavlja jasno opredjeljenje BiH da se, po prvi put, svojim građanima u inostranstvu stavi na raspolaganje, da im pruži svu neophodnu podršku u ostvarivanju prava u zemlji. Vlasti BiH ovim dokumentom žele da potencijal svojih građana u inostranstvu priznaju i da pomognu nastojanjima da se resursi van domovine anagažuju i ostvare u punom kapacitetu. Istovremeno očekuje se i od naših građana u inostranstvu proaktivan pristup, inicijative i prijedlozi za povezivanje na konkretnim projektima i programima, te uključivanje relevantnih institucija iz BiH u njihovu pripremu i realizaciju. Time bi se, svakako, doprinijelo unapređenju bilateralnih odnosa i saradnje između institucija u BiH i zemalja prijema.

Politika o saradnji sa iseljništvom ima intenciju da prepozna, njeguje i razvija veze iseljništva BiH sa vlastitom državom, te da kreira i razumno prepozna uslove za veće uključivanje iseljništva u društveno ekonomski razvoj BiH, te da podstiče iseljništvo da doprinosi međunarodnoj promociji zemlje i izgradnji pozitivnog imidža BiH kroz povezivanje i rad na međunarodnim projektima, projektima u zemlji njihovog boravka i projektima u BiH.

Iseljništvo porijeklom iz BiH postaje sve značajniji akter u političkom, ekonomskom, obrazovnom, sportskom, kulturnom i sveopštem životu zemalja prijema. Takvim položajem iseljništvo sve više može uticati na proces odlučivanja, rad državnih institucija i opće društvene tokove u zemljama prijema, a time i na sadržaj i kvalitet saradnje zemalja prijema sa BiH.

Politika o saradnji sa iseljeništvom je dokument kojim se na jasan način reflektuje zaključak Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donesen na 22. sjednici održanoj 08.09.2015.godine. Ovim zaključkom je zaduženo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice da "u saradnji s drugim nadležnim institucijama na svim nivoima vlasti pripremi Prijedlog Politike o saradnji sa iseljeništvom, što će biti preduslov za zakonsko regulisanje ove materije".

Zaključak se temelji na Strateškom okviru za Bosnu i Hercegovinu, usvojenom na 19. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 20.08.2015. godine u kojem je pod Specifičnim ciljem 12. kao jedan od prioriteta utvrđena obaveza: Unaprijediti sistem zaštite ljudskih prava i razvoj odnosa BiH sa iseljeništvom, gdje je u okviru 3. Mjere predviđeno: Razvijanje politika BiH prema iseljeništvu što obuhvata: razvijanje politika BiH prema iseljeništvu, poticanje, razvijanje i koordinaciju saradnje sa iseljeništvom sa ciljem ostvarenja razvojnih efekata te saradnje, jačanje veza sa iseljeništvom u cilju njihovog uključivanja u društveno-ekonomski razvoj BiH, zaštitu i ostvarivanja njihovih prava, kao i praćenje emigracijskih trendova.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, kao nadležna institucija za kreiranje politike BiH u oblasti iseljništva, u skladu sa članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09), pristupilo je, u saradnji sa drugim institucijama na svim nivoima vlasti, izradi Prijedloga Politike o saradnji sa iseljeništvom, koja predstavlja okvirni i polazni osnov, odnosno bazni dokument koji će poslužiti institucionalnom pozicioniranju saradnje sa iseljeništvom BiH. Politika o saradnji sa iseljeništvom ima intenciju da cjelokupno iseljništvo BiH, uz koordinirajuću ulogu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, poveže sa institucijama na svim nivoima vlasti, koje će proaktivnim djelovanjem upravo doprinjeti ostvarenju obostrane saradnje i koristi.

Vijeće ministara BiH je na svojoj 59. sjednici održanoj 06.06.2016.godine, donijelo Odluku o uspostavi Radne grupe za izradu politike o saradnji sa iseljeništvom, koju čine predstavnici 22 institucije na državnom i entitetskom nivou i nivou Brčko Distrikta BiH.

2. PRAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE DOKUMENTA

Za razumjevanje pravnog osnova za donošenja dokumenta Politike o saradnji sa iseljeništvom treba razumjeti da je to prvi dokument takve vrste za koji se BiH opredijelila, a koji će poslužiti kao polazna osnova za aktivnosti koje će preduzimati organi vlasti na svim nivoima.

Ustav BiH u članu I. 7.e) propisuje da državljanin Bosne i Hercegovine u inostranstvu uživa zaštitu Bosne i Hercegovine. U smislu ove odredbe Ustava BiH jasno je da BiH ima realnu osnovu za izradu dokumenta, kao što je Politika o saradnji sa iseljeništvom kojim će institucionalizirati odnose sa svojim državljanima u inostranstvu i na takav način doprinjeti boljoj saradnji i zaštiti svojih građana.

Takođe, članom 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave („Službeni glasnik BiH“, br., 5/03; 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09 i 59/09 i 103/09) propisana je nadležnost Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice koje je zaduženo za „kreiranje politike Bosne i Hercegovine prema iseljeništvu“. Članom 4. istog Zakona propisano je da ministarstva pripremaju zakone i druge propise i opće akte iz svog djelokruga te obavljaju i druge poslove određene posebnim zakonima i drugim propisima. U kontekstu navedenih odredbi, a u cilju izvršavanja Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je uz pomoć i saradnju sa drugim organima uprave i institucijama na svim nivoima sačinilo dokument Politike o saradnji sa iseljeništvom.

Pravni osnov za izradu Politike o saradnji sa iseljeništvom nalazi se i u članu 8. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave, prema kojem je Ministarstvo vanjskih poslova BiH nadležno za podsticanje, razvijanje i koordinaciju saradnje sa iseljeništvom iz BiH, kao i odredbi člana 10. stav (1) tačka 3). Zakona o upravi, prema kojoj organi uprave donose propise za provođenje zakona i drugih propisa. Kako je u nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice kreiranje politike sa iseljeništvom, a u nadležnosti Ministarstvo vanjskih poslova podsticanje razvijanje i koordinacija saradnje sa iseljeništvom, jasno je da će Politika o saradnji sa iseljeništvom stvoriti mogućnosti ostvarivanja nadležnosti različitih ministarstava i institucija.

Osim navedenih pravnih osnova, kao pravni osnov za izradu Politike o saradnji sa iseljeništvom treba se uzeti u obzir i član 11.stav (1) Zakona o upravi prema kojem organi uprave u okviru svojih nadležnosti vode politiku razvoja koja obuhvata utvrđivanje razvojnih strategija i podsticanje, privrednog, socijalnog, kulturnog, sportskog, ekološkog i ukupnog društvenog razvoja. Kako Politika o saradnji sa iseljeništvom upravo stvara uslove koji se tiču ostvarenja različitih oblasti ljudskog života, a koji se trebaju ostvariti različitim mjerama, ističe se upravo činjenica njenog doprinosa ukupnom društvenom razvoju.

Nadalje, mora se jasno naglasiti činjenica da je Vijeće ministara na svojoj 22. sjednici, održanoj 08.09.2015.godine zadužilo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice da, u saradnji sa drugim nadležnim institucijama na svim nivoima vlasti, pripremi prijedlog Politike o saradnji sa iseljeništvom, a što će biti preduslov za zakonsko reguliranje ove materije. Dokument Politika o saradnji sa iseljeništvom predstavlja realizaciju zaključka Vijeća ministara BiH u smislu Zakona o upravi.

Takođe, kao jedan od osnova prilikom izrade Politike o saradnji sa iseljeništvom, poslužio je i dokument Predsjedništva BiH pod nazivom: "Opšti pravci i prioriteti za provođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine" broj: 01-645-30/03 od 26. marta 2003.godine. U ovom dokumentu Predsjedništva se pod tačkom III (c) kao jedan od prioriteta djelovanja navodi "Zaštita interesa državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu".

3. INSTITUCIONALNI OKVIR

Sagledavanje institucionalnog okvira doprinosi razumijevanju oblasti iseljništva uopšte. Naime, institucije koje su svojim nadležnostima vezane sa bosansko-hercegovačke iseljenike mogle bi se podijeliti na one kojima je propisima data obaveza saradnje sa iseljništvom i na one kojima to nije direktno dato u nadležnost, ali ipak zbog svoje uloge i nadležnosti koju imaju usko su vezani za oblasti iseljništva.

Dakle, institucije u Bosni i Hercegovini koje u svom radu, odnosno nadležnostima imaju obavezu ostvarivanja kontakta sa bosansko-hercegovačkim iseljenicima jesu:

- Predsjedništvo BiH koje u okviru svoje nadležnosti za vanjsku politiku inicira zaključivanje bilateralnih sporazuma u oblasti konzularne, radno-pravne i imovinske zaštite građana BiH u inostranstvu;
- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH zapravo od svih institucija na nivou BiH kroz svoju nadležnost ima direktnu komunikaciju odnosno jasne pravce djelovanja kroz kreiranje politike BiH prema iseljeništvu. U okviru ovog ministarstva djeluje Sektor za iseljništvo, sa dva odsjeka: Odsjek za statusna pitanja i informisanje i Odsjek za privrednu, obrazovnu, naučnu i kulturnu saradnju;
- Ministarstvo vanjskih poslova BiH kroz nadležnost za podsticanje, razvijanje i koordinaciju saradnje sa iseljeništvom iz BiH i kao institucija koja je kroz mrežu diplomatsko-konzularnih predstavništva najbliža iseljeništvu;
- Ministarstvo civilnih poslova BiH kroz nadležnost za dopunsko nastavu u iseljeništvu;
- Institucije na nivou entiteta, Brčko Distrikta BiH, kantona i općina s obzirom da je pitanje iseljništva višesektorsko, mnoga pitanja se rješavaju na entitetskim,

kantonalnim i općinskim nivoima vlasti, pa je učešće različitih aktera iz različitih sektora i nivoa vlasti potrebno pri definiranju politike prema iseljništvu.

Pored ovih nabrojanih institucija, u realizaciju dokumenta Politike o saradnji sa iseljništvom, imajući u vidu njen sadržaj i predviđene aktivnosti, neminovno će biti uključeni i drugi nadležni organi i organizacije. Dakle, Politika o saradnji sa iseljništvom s obzirom na ono što želi postići, zahtijeva uključivanje većeg broja aktera, kako u BiH, tako i u inostranstvu.

4. OCJENA POSTOJEĆEG STANJA

Prema statističkim podacima, broj osoba koje žive u inostranstvu, a koje su rođene u BiH, bez obzira na njihovo sadašnje državljanstvo u 50 zemalja svijeta iznosi 1.671.177, od čega u zemljama EU-a živi 57%, odnosno 955.780 osoba¹. Ovaj broj ne obuhvata potomke rođene u zemljama prijema. S tim u vezi Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice ne raspolaže podacima o brojnosti potomaka (druge i treće generacije) iseljenika, ali procjenjuje da bi ukupan broj osoba koje vode porijeklo iz BiH, a žive u inostranstvu, mogao iznositi oko 2 miliona, u koji broj je uključen i broj osoba rođenih u BiH (1.671.177) plus broj njihovih potomaka. Procjenjuje se da broj iseljenika sa potomcima premašuje 2 miliona osoba. Najveći broj iseljenika iz BiH živi u evropskim zemljama - više od 950.000, od toga u Hrvatskoj 410.000, Njemačkoj 160.000, Austriji 150.000, Sloveniji 97.000, Švedskoj 56.000, dok u Srbiji živi 335.000, SAD-u 130.000, Švicarskoj 57.000, Kanadi 40.000 i Australiji 40.000 osoba rođenih u BiH.

Status iseljenika u zemljama prijema je riješen, velikim dijelom kroz sticanje državljanstva, stalne ili privremene dozvole boravka, radne i studentske vize. Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, oko 500.000 iseljenika iz BiH steklo je državljanstvo države prijema (bez Srbije i Hrvatske). Prema podacima Ministarstva civilnih poslova, u periodu od 1998. do decembra 2015. godine 69.289 osoba se odreklo državljanstva BiH radi sticanja državljanstva druge države. Ovo potvrđuje da građani BiH u velikom broju slučajeva, kod sticanja državljanstva države prijema, uspevaju zadržati i državljanstvo BiH.

Obzirom da se u praksi nerijetko za iseljništvo koristi i termin izbjeglice u inostranstvu, jako je važno istaknuti da je među iseljenicima neznatan broj onih sa izbjegličkim statusom. Prema podacima Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za

---

¹Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je pripremlilo detaljnu informaciju o stanju bosansko-hercegovačkog iseljništva koju je Vijeće ministara na svojoj 52. sjednici održanoj 13.04.2016.godine usvojilo. Statistički podaci koji se koriste predstavljaju podatke zemalja prijema.

izbjeglice (UNHCR) iz juna 2015. godine, u svijetu živi 19.628 osoba iz BiH sa statusom izbjeglica, od čega većina u Srbiji (preko 15.000).

Iseljenici iz BiH spadaju među bolje integrirane imigrantske grupe u državama prijema, što potvrđuju podaci nadležnih institucija država prijema o visokoj stopi zaposlenosti, visokom procenatu uključenosti u obrazovni sistem, a zadnjih godina i primjetnijim uključivanjem u politički život u državama prijema.

Iako, u iseljeništvu djeluje niz udruženja koja se bave kulturnim, sportskim, obrazovnim, informativnim, humanitarnim, vjerskim i drugim aktivnostima, iseljeništvu je nedovoljno organizovano. Ogromna većina iseljeništvu nije u članstvu organizacija. Postoje indicije da je u organizacije uključeno samo 1% iseljeništvu iz BiH i da je uloga i važnost organizacija za migrantske zajednice iz BiH u EU i zemljama bivše Jugoslavije krajnje ograničena.² Generalno gledano, ovaj trend nije neobičan ni za druge dijasporu i druge zemlje, tako npr. u Švedskoj, gdje su migranti iz različitih zemalja posebno dobro organizovani zbog pomoći koje dobivaju od lokalnih vlasti, samo 20% njih je u članstvu imigrantskih organizacija.³ Imigranti iz BiH i drugih zemalja bivše Jugoslavije su uključeni u rad organizacija u Švedskoj procentu od samo 11%.⁴

Karakteristično je da je članstvo u udruženjima u iseljeništvu iz BiH uglavnom ograničeno na jednu etničku grupu. U iseljeništvu djeluje Svjetski savez dijasporu BiH (SSDBiH), organizacija koja okuplja iseljenike iz 15-tak država, međutim, riječ je o organizaciji koja okuplja većinski bošnjačke članove, te u smislu reprezentivnosti ne predstavlja krovnu organizaciju cjelokupnog iseljeništvu iz BiH. Zavičajni klubovi poput Udruženja Majevičana u Švicarskoj, Saveza Banjalučana u Švedskoj, Zavičajnog kluba Jajce u Hrvatskoj, Zavičajnog kluba Usorskog kraja u Hrvatskoj, Udruženja Kozarčana u Srbiji, Prijatelja Ključa u Švicarskoj, Udruge Prsten u Hrvatskoj itd. mogli bi biti najreprezentativniji i najzainteresovaniji za saradnju, naročito sa lokalnim zajednicama u BiH. Takođe, u iseljeništvu postoje i strukovna udruženja npr. udruženja nastavnika maternjih jezika, udruženja akademskih radnika, umjetnika, poduzetnika, te nekoliko ženskih organizacija.

Učenju maternjih jezika i očuvanju kulture u iseljeništvu poklanja se jako malo pažnje i podrške od strane institucija u BiH, što je jedan od razloga ubrzane asimilacije djece u iseljeništvu. Danas u mnogim zemljama svijeta žive mladi ljudi porijeklom iz BiH koji su stekli visoko obrazovanje na jezicima zemalja prijema, ali su njihove jezičke

---

²IASCI-IOM. 2010. "Maximising the Development Impact of Migration-related Financial Flows and Investment to Bosnia and Herzegovina."

³Benito Miguel. 2005. "Active Civic Participation of Immigrants in Sweden". European research project POLITIS funded by European Commission.

⁴Iz prezentacija prof. dr. Rolanda Kostića na Regionalnoj radionici o vezivanju migracije i razvoja, Sarajevo 13 i 14 oktobar 2011.

kompetencije na maternjem jeziku vrlo ograničene. Trenutno je vrlo mali procenat djece uključen u dopunsku nastavu koja se većinom izvodi od strane organizacija u iseljeništvu uz određenu podršku iz BiH.

Iseljništvo predstavlja veliki ljudski, ekonomski i socijalni resurs za razvoj BiH. Ljudski resursi podrazumijevaju obrazovanost, stručnost i kvalifikovanost iseljništva, dok ekonomski resursi uključuju transfer novčanih doznaka iz iseljništva, štednju, direktne investicije i trgovinu. Socijalni resursi podrazumijevaju nove društvene, kulturne i političke vrijednosti koje mogu pomoći društvenom i ekonomskom razvoju zemlje porijekla i poslužiti kao most saradnje na međunarodnom nivou.

Iseljništvo predstavlja relativno mladu i obrazovanu skupinu čiji veliki dio čine visokoobrazovane osobe i osobe koje su u svojim novim sredinama stekle profesionalno znanje i iskustvo koje bi itekako moglo pomoći BiH na njenom razvojnem putu i putu ka Evropskoj Uniji. Pored brojnih stručnjaka i priznatih kulturnih radnika, u evropskim zemljama i Sjedinjenim američkim državama živi i radi stotine doktora nauka, univerzitetskih profesora i naučnih radnika koji vode porijeklo iz BiH.

Pored ljudskog, iseljništvo predstavlja i veliki ekonomski potencijal, što potvrđuje već godinama stabilan priliv novčanih doznaka od dvije do tri milijarde konvertibilnih maraka, što čini oko 10-15% bruto društvenog proizvoda BiH. Također, štednja iseljništva, iako većinom zadržana u zemljama prijema, predstavlja ogroman finansijski resurs i nekoliko je puta veća od iznosa novčanih doznaka. Procjenjuje se da je riječ o iznosu od nekoliko milijardi eura godišnje.

Unatoč teškoćama i preprekama vezanim za ulaganje u BiH, ima dosta uspješnih primjera investicija iz iseljništva, koje u nekim sredinama predstavljaju većinsko investiranje (Sanski Most, Velika Kladaša, Prijedor, Višegrad i dr.).

Najveći broj iseljenika zadržava jaku vezu sa BiH, naročito sa mjestima porijekla, što se očituje i u želji i interesu da doprinesu ekonomskom i društvenom razvoju u BiH.

Nepotpun pravni okvir, odnosno nepostojanje posebnog zakona koji se odnosi na iseljništvo, predstavlja najveću prepreku za efikasniji rad u oblasti iseljništva.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je uključilo iseljništvo (emigraciju) u Strategije u oblasti migracija i azila BiH za period 2012-2015 i 2016-2020⁵ čiji nosilac je Ministarstvo sigurnosti BiH gdje su predviđene mjere na unapređenju pravnog i institucionalnog okvira u skladu sa preporukama i pozitivnim praksama EU u pravcu vezivanja resursa emigracije (iseljništva) sa razvojem BiH. Zahvaljujući predviđenim mjerama, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je proteklih godina uspješno pokrenuti niz aktivnosti u oblasti uključivanja iseljništva u razvoj BiH koje su

---

⁵Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.

<http://www.mhrr.gov.ba/iseljenistvo/Publikacije/default.aspx?id=3083&langTag=bs-BA>
[http://mhrr.gov.ba/iseljenistvo/Publikacije/Strategija BiH 2016.pdf](http://mhrr.gov.ba/iseljenistvo/Publikacije/Strategija%20BiH%202016.pdf)

većinom fokusirane na podršku jedinicama lokalne samouprave na uključivanju iseljništva u lokalni razvoj (kroz grant sredstva iz budžeta u 2014. i 2015. i putem projekta "Migracije i razvoj" koji je finansirala Švicarska ambasada u okviru Sporazuma o migracionom partnerstvu potpisanog 2009. između BiH i Švicarske). Takođe su implementirane aktivnosti i sprovedena istraživanja na unapređenju znanja o iseljništvu i migracijama, te uz švicarsku podršku ustanovljena zajednička platforma organizacija iseljništva u Švicarskoj pod nazivom "i-dijaspora".

Sem nepotpunog pravnog okvira, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice je u svom radu sa iseljništvom kao problem identificiralo i nedostatak multisektorskog pristupa. Unapređenje saradnje sa iseljništvom u različitim oblastima, te uključivanje iseljništva u razvoj BiH iziskuje uključivanje i drugih institucija svih nivoa vlasti, počev od lokalnih zajednica, kantona, entiteta, pa do državnih institucija, svake u oblasti svoje nadležnosti i polja djelovanja, s obzirom da se mnoga pitanja, koja se tiču iseljništva, rješavaju na različitim nivoima vlasti.

Takođe, trenutno ne postoji saradnja između različitih institucija niti koordiniran nastup prema iseljništvu. Zbog neophodnosti uključivanja različitih sektora i institucija u rad sa iseljništvom, potrebno je razviti odgovarajuće mehanizme koordinacije i saradnje unutar BiH.

Uz to, trenutno ne postoji ni uređen mehanizam redovne konsultacije sa iseljništvom u procesu donošenja odluka što će biti neophodno uspostaviti, s obzirom da je iseljništvo glavna ciljna grupa u ovom procesu izrade politika.

Osim gore navedenih uočenih nedostataka, nedovoljno su razvijeni i komunikacijski kanali sa iseljništvom, ograničen je i njihov pristup informacijama, te su nedovoljno zastupljeni u medijima u BiH.

---

5. VIZIJA

Iseljništvo iz BiH čini neodvojivi segment bosansko-hercegovačkog društva, a snažne veze sa iseljništvom su strateški interes BiH.

Uspostava pravne osnove i stvaranje uslova za uspostavu, jačanje i očuvanje odnosa BiH sa njenim iseljništvom, naročito očuvanje maternjih jezika, kulture i identiteta njenih naroda u iseljništvu, te stvaranje uslova za učešće i doprinos iseljništva društveno - ekonomskom razvoju BiH je cilj kojem ovaj dokument teži.

Stoga, dokument Politika o saradnji sa iseljništvom ima viziju da dugoročno uspostavi institucionalnu saradnju sa iseljništvom BiH, te da maksimalno povećava uticaj takve saradnje na razvoj BiH. Istovremeno, vizija dokumenta je da ukaže na jasno opredjeljenje institucija BiH da se bosansko-hercegovačkom iseljništvu pomogne u smislu sveukupne uspostave veza sa njihovom zemljom.

6. PRINCIPI

Dokument Politika o saradnji sa iseljeništvom ističe ključne principe kojima će se rukovoditi sve institucije u BiH prilikom preduzimanja aktivnosti i stvaranja preduslova za saradnju sa bosansko-hercegovačkim iseljeništvom.

Radi se o sljedećim principima:

- **Princip institucionalne saradnje** – podrazumijeva da institucije vlasti na svim nivoima, shodno zakonom propisanim nadležnostima, kao i organizacije iseljenika, uspostavljaju niz uzajamno povezanih mjera i aktivnosti predviđenih Politikom o saradnji sa iseljeništvom koje za krajnji cilj imaju obostranu korist i poboljšanje imidža, kako za bosansko-hercegovačko iseljništvo, tako i za državu BiH;
- **Princip uključenosti iseljništva** - podrazumijeva uključivanje iseljništva u planiranje, organizovanje, izvođenje i monitoring različitih programa koji su od interesa za iseljništvo, ali i podsticanje iseljenika da u zemlji prijema doprinose izgradnji saradnje između institucija zemlje njihovog prijema i institucija u BiH, kao i jačanju pozitivnog imidža BiH. To je uslov uspješnosti politika prema iseljeništvu. Ovaj princip omogućava uspostavljanje dvosmjerne komunikacije, prepoznaje iseljništvo kao resurs koji može pomoći BiH, te doprinosi aktivnijem učešću iseljništva u društveno-ekonomskom životu u BiH;
- **Princip uzajamnosti** – podrazumijeva da će se implementacija mjera i aktivnosti iz Politike o saradnji sa iseljeništvom vršiti u skladu sa uzajamnom saradnjom i u duhu dobrih odnosa. Odnos između države i iseljništva treba da bude transparentan, građen na povjerenju, poštovanju i uzajamnosti. Iseljništvo je i obaveza i resurs. Obaveza je države da se brine o položaju i pravima svojih iseljenika u inostranstvu i u BiH, te da unaprijedi različite vidove saradnje sa iseljeničkim zajednicama. Ravnopravno davanje i uzimanje stvorice odnos partnerstva između BiH i iseljništva;
- **Princip multidiscipliniranog pristupa** – podrazumijeva uključenost institucija različitih nivoa vlasti uz poštovanje nadležnosti / međusektorski i multidisciplinarni pristup. Uključenost institucija različitih nivoa vlasti i međusektorski i multidisciplinarni pristup u radu sa iseljeništvom je od ključne važnosti. Mjere i aktivnosti koje se poduzimaju u oblasti iseljništva moraju se bazirati na međusektorskom pristupu. Dokument treba mobilizirati aktere na svim nivoima vlasti da unaprijede saradnju sa iseljeništvom.

7. CILJEVI

Politika o saradnji sa iseljeništvom treba da stvori neophodne pretpostavke za sistemsko i kvalitetno unapređenje saradnje sa iseljenicima za što je potrebno uključivanje institucija svih nivoa vlasti u BiH, svake u okviru svoje nadležnosti, odgovoriti na potrebe i zahtjeve iseljeništva, te uključiti iseljeništvo u ekonomski i društveni život i razvoj BiH. Stvaranje pomenutih pretpostavki nastojat će se ostvariti kroz tri glavna strateška cilja:

1. Razvoj pravnog sistema i institucionalnih kapaciteta
2. Pružanje podrške iseljeništvu i unapređenje saradnje
3. Stvaranje uslova za veći doprinos iseljeništva razvoju BiH

CILJ 1. RAZVOJ PRAVNOG SISTEMA I INSTITUCIONALNIH KAPACITETA

Razvoj pravnog sistema i institucionalnih kapaciteta osigurava prije svega osnovu za aktivniju ulogu institucija na različitim nivoima vlasti u smislu pripreme i usvajanja normativnih i strateških dokumenata kojima će se saradnja sa iseljeništvom činiti dio pravnog poretka BiH. Aktivnosti na realizaciji ovog cilja ne podrazumijeva automatski osnivanje novih institucija, tijela ili povećanje broja izvršilaca, nego može da znači samo drugačiju organizaciju postojećih kapaciteta i uvođenje dodatnih ili drugačijih poslova koje bi različite institucije trebale da rade po prirodi stvari, odnosno po svojim nadležnostima, raspoloživim kapacitetima i potrebama. Razvoj pravnog okvira podrazumijeva izradu posebnog propisa i strategije kojima će se pravno i sistemski urediti pitanje odnosa i saradnje sa iseljeništvom, osigurati da kapaciteti institucija na različitim nivoima vlasti efikasno sarađuju sa iseljeništvom, uspostaviti međun institucionalnu koordinaciju unutar BiH, kao i modele efikasne saradnje sa iseljeništvom.

S ciljem razvoja pravnog sistema i institucionalnih kapaciteta, vlasti u BiH uradiće sljedeće:

1.1. Donijeti Strategiju saradnje sa iseljeništvom

Strategija saradnje sa iseljeništvom biće slijedeći korak u procesu uspostave i uređenja odnosa BiH sa iseljeništvom. Strategijom će se detaljnije definisali odnosi saradnje BiH sa iseljeništvom u oblastima koje zahvataju ključne segmente razvoja društva, te će se u tom smislu definisati prioritetni ciljevi. Strategija kao dokument će sadržavati i prateći dokument – Akcioni plan, kojim će se identificirati nosioci poslova

i aktivnosti, vremenski okvir, te potrebna finansijska sredstva za implementaciju. Izrada Strategije, koja podrazumjeva uključenost više nivoa vlasti i institucija, treba stvoriti neophodne pretpostavke za sistemsko i kvalitetno unapređenje saradnje sa iseljeništvom na srednjeročnom planu.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U izradi dokumenta aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

1.2. Donijeti Zakon o saradnji sa iseljeništvom

Odnos između iseljništva i BiH je jedna od oblasti koja nije normativno uređena posebnim zakonskim propisom, a kojim bi se bliže uredio način očuvanja, jačanja i ostvarivanja veza između iseljništva i BiH. U tom cilju potrebno je donijeti Zakon kojim će se sistemski urediti odnosi i postaviti pravne osnove za regulisanje saradnje BiH sa svojim iseljeništvom.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U izradi ovog propisa aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

1.3. Razviti mehanizme međuinstitucionalne koordinacije za saradnju sa iseljeništvom

S obzirom na složeno državno uređenje BiH, kao i podijeljene nadležnosti na različitim nivoima vlasti, kao jedno od ključnih pitanja se nameće pitanje koordinacije institucija BiH u radu sa iseljeništvom. Naime, u uspostavi odnosa saradnje i razvijanju saradnje institucija na svim nivoima vlasti u BiH uspostaviće se međuresorno tijelo na nivou Vijeća ministara BiH, koje će imati savjetodavni karakter, a koje će okupljati najvažnije institucije na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta i uspostaviti saradnju sa drugim nivoima vlasti u BiH (kantoni, jedinice lokalne samouprave), koji svojom politikom utiču na iseljništvo. U sastav savjetodavnog međuresornog tijela biće uključeni i predstavnici iseljništva koji mogu doprinjeti društveno-ekonomskom razvoju BiH, kao i civilni sektor u BiH.

Ovo međuresorno tijelo imenovano od strane Vijeća ministara BiH imaće zadatak da uspostavi funkcionalan sistem koordinacije i razmjene informacija između institucija koje se bave statusnim pitanjima iseljništva, promociji investiranja, saradnji u oblasti privrede, nauke, obrazovanja i kulture, te će svojom savjetodavnom ulogom u vidu davanja preporuka doprinjeti kvalitetnoj saradnji. Ovo savjetodavno tijelo će imati mogućnost iniciranja i aktivnog učestvovanja u izradi i monitoringu strateških, planskih i akcionih dokumenata u oblasti saradnje sa iseljeništvom, odnosno mogućnosti iniciranja izrade projekata od koristi za saradnju sa iseljeništvom. Ovo

tijelo će o svom radu jednom godišnje izvještavati Vijeće ministara BiH. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će pružati tehničku i stručnu pomoć ovom tijelu.

Nosioци aktivnosti: Vijeće ministara BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

1.4. Jačati kapacitete institucija u BiH za saradnju sa iseljeništvom

Neophodno je jačati kapacitete institucija na različitim nivoima vlasti u BiH za intenzivniju saradnju sa iseljeništvom. Važno je prvo provesti niz tematskih obuka za državne službenike iz različitih oblasti ekonomskog i društvenog sektora te time započeti proces građenja baze znanja unutar javnog sektora o konceptu "migracija i razvoj" odnosno uključivanju iseljništva u razvoj u BiH i saradnje sa iseljeništvom.

Potrebno je uspostaviti ažurnu evidenciju, kako bi se na sistematičan i sveobuhvatan način, mogao pratiti ciklus obuka i specifičnih znanja koji su državni službenici stekli.

Naredne aktivnosti su identifikovanje odgovorne/ih osobe/a u relevantnim institucijama, za rad na pitanjima koji se odnose na iseljeništvo odnosno uključivanja ovog pitanja u strateške dokumente u različim sektorima i nivoima vlasti.

Izradiće se plan obuka, pružiti stručna podrška, te potpisati memorandumu o saradnji sa institucijama relevantnim za iseljeništvo u kome će se definisati aktivnosti oko identifikovanja odgovorne/ih osobe/a u relevantnim institucijama (iz postojećih kadrovskih kapaciteta institucija) i uključivanje pitanja iseljništva u strateške dokumente.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

1.5. Jačati kapacitete jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljeništvom

U praksi rada sa iseljeništvom pokazalo se da je saradnja sa iseljeništvom naročito važna, efikasna i vidljiva kada se odvija na lokalnom nivou. To je zapravo nivo vlasti koji efektivno ostvaruje saradnju koja rezultira obostranom koristi. Stoga je jačanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave za saradnju sa iseljeništvom strateško opredjeljenje Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Vijeće ministara BiH. Ova podrška podrazumijeva mobiliziranje lokalnih zajednica da identifikuju i bolje se povežu sa svojim iseljeništvom, obuke u radu sa iseljeništvom, uspostavu koordinatora/ureda za iseljeništvo (kako je to navedeno u tački 1.4.), uključivanje pitanja iseljništva u lokalne razvojne planove, poboljšanje usluga iseljeništvu (web matičar - uvođenje mogućnosti dobivanja određenih dokumenata putem interneta,

brzi odgovori na upite iseljništva, informacije o investiranju, ostvarivanju određenih prava i dr.), prikupljanje podataka o iseljništvu, emigraciji i povratnicima na lokalnom nivou itd.

Izradiće se plan obuka, pružiti stručna podrška, te potpisati memorandumima o saradnji sa jedinicama lokalne samouprave u kome će se definisati aktivnosti oko uspostave koordinatora/ureda za iseljništvo, uključivanje pitanja iseljništva u lokalne razvojne planove, poboljšanje usluga iseljništvu, prikupljanje podataka o iseljništvu, emigraciji i povratnicima na lokalnom nivou itd. Takođe, biće organizovan prenos dobrih praksi iz jedinica lokalne samouprave kojima je pružena slična podrška u prethodnom periodu, te u iseljništvu promovisati novouspostavljene usluge u jedinicama lokalne samouprave.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

1.6. Pratiti i izvještavati emigracijske tokove

U segmentu praćenja emigracijskih tokova i prikupljanja podataka o iseljništvu potrebno je nadograditi postojeće i razviti nove statistike. Ovo podrazumijeva unapređenje postojećih registara/baza podataka o iseljništvu, izrade kvantitativne migracione statistike, razvoj novih statistika o kvalitativnim pokazateljima o mogućnosti i spremnosti učešća iseljništva u društveno – ekonomskom razvoju BiH, podrške akademskim istraživanjima kako bi se bolje upoznali sa iseljništvom i njihovim potrebama, podsticanja izrade akademskih programa koji na interdisciplinarni način izučavaju fenomen migracija, uspostave sistema prikupljanja podataka o emigraciji i povratnicima iz iseljništva na lokalnom nivou itd.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, kao nosilac aktivnosti, će potpisati memorandum o saradnji sa Agencijom za statistiku BiH i drugim nadležnim institucijama.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

Uključene institucije: Agencija za statistiku BiH i druge nadležne institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

Pružanje podrške iseljenicima iz BiH u ostvarivanju njihovih prava i interesa – u BiH i inostranstvu - od primarne je važnosti za nadležne institucije u BiH. Sem praćenja donošenja i izmjena propisa u BiH i zemljama prijema koji tretiraju problematiku iseljenika, potrebno je raditi i na stvaranju pogodnosti i olakšica za povratak. BiH brine o očuvanju nacionalnog identiteta u iseljentištvu, saraduje sa svim oblicima organizovanja iseljentištva i pruža podršku organizacijama i pojedincima u iseljentištvu u svrhu promovisanja učenja maternjih jezika, unapređenja obrazovne, naučne, privredne i druge saradnje.

S ciljem pružanja podrške iseljentištvu i unapređenja saradnje, vlasti u BiH implementirat će sljedeće:

2.1. Pratiti ostvarivanje prava i interesa iseljenika u BiH i zemljama prijema

Prioritetne obaveze BiH u ovom segmentu odnose se na kontinuirano praćenje prava, interesa i potreba iseljenika i povratnika iz iseljentištva u BiH, te praćenje njihovih interesa i potreba u zemljama prijema. Aktivnosti kojima će se ovo postići, a koje će realizovati Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice su: informisanje iseljentištva o njihovim pravima u BiH i praćenje ostvarivanja istih, direktna podrška na upite iz iseljentištva, izrada vodiča/informativnih brošura za iseljentištvo o ostvarivanju prava (državljanstvo, priznavanje diploma i sl.). Agencija za rad i zapošljavanje će učestvovati u monitoringu kršenja prava radnika migranata koji su zaposleni u zemljama prijema na temelju međunarodnih ugovora koje je potpisala BiH i o tome izvještavati

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljentištva, kao i međunarodnih organizacija.

2.2. Jačati kapacitete organizacija u iseljentištvu i uspostaviti mehanizam za predstavljanje iseljentištva u zemljama prijema i u BiH

Efikasnija saradnja sa iseljentištvom iziskuje podršku na jačanju kapaciteta postojećih organizacija i daljem organizovanju iseljentištva. Podrška treba biti usmjerena naročito na mlade stručnjake i visoko-obrazovane kadrove, na njihovo međusobno uvezivanje kao i uvezivanje sa BiH, te podrška poslovnom udruživanju.

Potrebno je uspostaviti mehanizam za predstavljanje iseljentištva u BiH – predstavnička tijela iseljentištva - na takav način da se u svakoj zemlji sa brojnijim iseljentištvom uspostavi tijelo u kojem se osigurava jednako učešće predstavnika sva

tri konstitutivna naroda, uključujući i predstavnike nacionalnih manjina, predstavnike različitih organizacija i istaknute pojedince iz iseljeničtva u toj zemlji. Ovim bi se osigurala uključenost predstavnika organizacija svih naroda iz BiH. Kao primjer dobre koordinacije može poslužiti model "i- dijaspora" realizovan Švicarskoj.

Formiranje predstavničkih tijela, ni u kom smislu neće uticati na postojeći način organizovanja iseljeničtva, samo će olakšati komunikaciju iseljeničtva sa institucijama u BiH, a takođe bi moglo doprinijeti boljoj saradnji sa institucijama u zemljama prijema.

Ove aktivnosti će se provoditi kroz organizovanje sastanaka s udruženjima iseljeničtva uz pomoć diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH. Članovi predstavničkih tijela će takođe dobiti dodatnu obuku vezanu za zastupanje, prikupljanje sredstava i pripremu projekata, kao i komunikaciju za učinkovitiju saradnju sa Bosnom i Hercegovinom.

Nosioći aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvo vanjskih poslova.

Uključene institucije: organizacije iseljenika i pojedinci iz iseljeničtva.

2.3. Očuvati maternje jezike, kulturu i identitet

U ovom segmentu potrebno je podržati uspostavu sistema organizovanja nastave dopunskog obrazovanja djece u iseljeničtvu, te promovisati značaj učenja maternjih jezika u inostranstvu, kao i očuvanja kulturnog nasljeđa i identiteta. Pored sistemskog regulisanja nastave dopunskog obrazovanja, u čemu glavnu ulogu imaju Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i druge nadležne institucije u oblasti obrazovanja na različitim nivoima vlasti, potrebno je takođe podržati učenje maternjih jezika koristeći prednosti i pogodnosti online učenja, ljetnih škola učenja maternjih jezika i kulture u BiH, čiji bi polaznici bili djeca i mladi iz iseljeničtva s ciljem da kroz druženje unaprijede znanje jezika, upoznaju kulturu, istoriju i prirodne resurse BiH.

U tom smislu, Ministarstvo vanjskih poslova će uspostaviti i voditi registar dopunskih škola za djecu porijeklom iz BiH u inostranstvu i stvarnim potrebama za izvođenje dopunske nastave u iseljeničtvu.

Takođe, Ministarstvo civilnih poslova i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će u saradnji sa nadležnim institucijama pokrenuti aktivnosti na uspostavi portala za interaktivno (online) dopunsko obrazovanje.

Ministarstvo civilnih poslova i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će sa nadležnim institucijama u oblasti obrazovanja na različitim nivoima vlasti potpisati memorandume o saradnji s ciljem organizovanja ljetnih škola maternjih jezika za djecu iz iseljeničtva.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice.

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

2.4. Unaprijediti saradnju u oblasti nauke, kulture, obrazovanja i privrede

Potrebno je postojeću saradnju sa iseljeništvom u oblasti obrazovanja, nauke i kulture unaprijediti novim sadržajima, poticati povezivanje obrazovnih, naučnih i kulturnih institucija i pojedinaca iz BiH sa iseljenicima i njihovim organizacijama, podsticati razmjenu učenika, studenata i profesora, pokrenuti uključivanje naučnika i stručnjaka porijekom iz BiH u naučno istraživačke projekte u BiH, inicirati programe virtuelnog povratka stručnjaka, njihove mobilnosti i umrežavanja, razmjenjivati kulturno stvaralaštvo iz BiH i iseljništva, promovirati kulturno stvaralaštvo iseljništva u BiH itd. Istvoremeno očekuje se da i iseljništvo u aktivnostima koje provodi u zemlji prijema, kada god je moguće, uključuje institucije iz BiH i povezuje ih sa svojim institucijama rada, a posebno kada je riječ o projektima privrednog, naučnog, kulturnog, obrazovnog karaktera i saradnje i razmjene mladih.

BiH će podsticati povezivanje privrednika iz iseljništva sa privrednim subjektima u BiH putem identifikiranja i uspostave redovnih kontakata sa poslovnim ljudima iz iseljništva, organizovanja ekonomskih foruma iseljništva poslovne/investicijske konferencije, prezentacije za ulagače iz iseljništva, susrete privrednika iz iseljništva i BiH, poticati iseljništvo na ulaganje i proizvodnju u BiH zalagati se za uvođenje određenih olakšica i stimulativnih mjera, podržati programe mentorstva iz iseljništva za otvaranje malih i srednjih preduzeća u BiH, podržati promociju turističkih potencijala BiH putem iseljništva, promociju domaćih proizvoda, međusobne trgovine, sačiniti liste investicijskih projekata i učiniti ih dostupnih iseljništvu i na taj način stvoriti pretpostavke da iseljništvo investira svoj kapital s ciljem pružanja podrške ekonomskom razvoju svoje domovine, a istovremeno i sticanja dobiti iz pomenutih investicija.

Takođe, u oblasti nauke i kulture potrebno je sačiniti liste kulturnih i naučnih projekata u BiH, učiniti ih dostupnim iseljništvu, kako bi se potakli da pomognu svojim kontaktima u pronalaženju investitora i partnera za njihovu implementaciju.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će, u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova, izraditi mapiranje iseljništva u zemljama sa velikim brojem iseljenika iz BiH s ciljem pribavljanja informacija o broju i profilu iseljništva u zemljama prijema, sa posebnim naglaskom na ekonomske i akademske potencijale u iseljništvu.

Agencija za unapređenje stranih investicija će sačiniti liste investicijskih projekata i učiniti ih dostupnim iseljništvu, dok će liste kulturnih i naučnih projekata sačiniti Ministarstvo civilnih poslova.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo vanjskih poslova, Agencija za unapređenje stranih investicija i Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa.

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

2.5. Unaprijediti informisanje, razmjenu informacija i međusobnu komunikaciju

U ovom segmentu potrebno je izraditi plan komunikacije sa iseljeništvom sa ciljanim i jasno definisanim aktivnostima što bi trebalo da bude uloga Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstva vanjskih poslova čije kadrovske kapacitete je potrebno jačati u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, a s ciljem mapiranja iseljništva, uglednih pojedinaca i razmjene informacija sa iseljeništvom.

Potrebno je podržati i medije u iseljeništvu, kao i posebne programe u BiH namijenjene iseljeništvu, ustanoviti poseban portal za iseljeništvo gdje se može pristupiti različitim informacijama koje se tiču iseljništva (o povratku, o pokretanju biznisa, o međusobnom povezivanju itd), obezbijediti prisustvo institucija na društvenim mrežama čime će se dati mogućnost za interakciju sa javnošću, veću medijsku pažnju u skladu sa potrebama i potencijalima iseljništva, pripremati redovne biltene (newsletter) koji će se dostavljati iseljeništvu putem e-maila, obezbijediti informisanje o događajima u lokalnoj zajednici, promovirati potencijale iseljništva, pozitivne primjere povratka, investiranja i dr.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvo vanjskih poslova

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

2.6. Uspostaviti proceduru dodjele nagrada ili priznanja za iseljeništvo

Zemlje sa velikim iseljeništvom ustanovile su nagrade ili priznanja za različite doprinose iz iseljništva. Predlaže se da se slično uspostavi i u BiH – da se priznaju iseljenici kao važni faktori razvoja BiH. Priznanja bi se mogla dodjeljivati pojedincima i organizacijama za istaknuti angažman u određenoj oblasti, zasluge / doprinose razvoju i promociji BiH, razvoju nauke, učenju maternjih jezika, prenosu znanja, ili općenito razvoju saradnje posebno ekonomske između iseljništva i BiH.

Priznanja će dodjeljivati Vijeće ministara BiH na prijedlog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i uz konsultacije sa Ministarstvom vanjskih poslova.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će izraditi kriterije za dodjelu priznanja, koje treba odobriti Vijeće ministara BiH.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

2.7. Podržati civilni sektor u BiH u oblasti saradnje sa iseljeništvom

Potrebno je ojačati kapacitete i uspostaviti efikasniju saradnju sa organizacijama civilnog društva u BiH radi njihovog većeg angažmana u saradnji sa iseljeništvom. Trenutno je ovaj segment saradnje nedovoljno razvijen u tom smislu potrebno je podržati saradnju i partnerstvo između domaćih organizacija civilnog društva i organizacija u iseljeništvu, organizovati civilne forume – susrete organizacija iz iseljništva i BiH, podržati civilni sektor u zajedničkim projektima sa iseljeništvom putem grant šema, podstaći civilni sektor da u svoje aktivnosti uključuju iseljništvo kao ciljnu grupu itd.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će organizovati civilne forume – susrete organizacija iz iseljništva i organizacija civilnog sektora iz BiH.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

CILJ 3. STVARANJE USLOVA ZA VEĆI DOPRINOS ISELJENIŠTVA RAZVOJU BIH

U iseljeništvu živi gotovo 1,7 miliona osoba rođenih u BiH, koji godišnje pošalju između 2 i 4 milijarde KM novčanih doznaka što čini do 15% BDP BiH. Mnogi pripadnici iseljništva postigli su zavidne rezultate na obrazovnom i profesionalnom planu u zemljama prijema, ali su i spremni pomoći razvoju BiH. Imajući u vidu ova značajna finansijska sredstva kojim raspolaže iseljništvo, potrebno je poduzeti mjere za njihovo sveobuhvatnije uključivanje u razvoj BiH, stvoriti povoljnije uslove kako bi investirali u BiH i podijelili svoja znanja sa zemljom porijekla. Realizacija mjera usmjerenih na stvaranje uslova za veći doprinos iseljništva razvoju BiH podrazumijeva aktivnosti na privlačenju investicijskog, finansijskog, ljudskog i drugog kapitala, te promoviranje istih u svrhu razvoja BiH.

S ciljem stvaranja uslova za veći doprinos iseljništva u razvoju Bosne i Hercegovine, vlasti u BiH implementiraće sljedeće:

3.1. Promovirati iseljništvo i njegove razvojne resurse

U BiH ne postoji dovoljno znanja o iseljeništvu, njegovoj brojnosti i velikim resursima koji mogu snažno potaknuti razvoj BiH. Kako bi se ovo promijenilo potrebno je pokrenuti aktivnosti na promociji iseljeništva, uspješnih pojedinaca, pozitivnih priča, promociji dobrih primjera investiranja iz iseljeništva i uopće razvoja biznisa itd.

U cilju promoviranja razvojnih resursa iseljeništva, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će na osnovu informacija obezbijeđenih kroz mapiranje iseljeništva pripremiti i štampati publikacije koje će sadržavati uspješne priče, istaknuti primjere dobre prakse, sačiniti adresar uspješnih iseljenika u različitim oblastima, što će biti dostupno na web portalu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice.

Takođe, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će pripremiti medijski kampanju s ciljem promoviranja iseljeništva i njegovih razvojnih resursa. Putem svog web portala Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će, u saradnji i odobrenju istaknutih pojedinaca, učiniti dostupnim dokument koji se odnosi na mapiranje iseljeništva.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

3.2. Mobilizirati investicijske i finansijske resurse iseljeništva

Potrebno je olakšati ili ukloniti prepreke za priliv novčanih doznaka (posebno kroz formalne finansijske tokove), olakšati i stimulisati investiranje iz iseljeništva, stimulisati štednju iseljeništva, organizovati investicijske konferencije, upoznati iseljeništvo sa mogućnostima ulaganja u BiH, pružiti podršku osnivanju malih i srednjih preduzeća uz sufinansiranje iz iseljeništva, ukloniti administrativne barijere, uspostaviti nove bankarske proizvode za iseljeništvo, mehanizme za sufinansiranje razvojnih projekata (npr. lokalna zajednica, iseljeništvo, viši nivoi vlasti), pokretanje privatno-javnih partnerstava sa iseljenicima u različitim oblastima.

Potrebno je izraditi razvojni dokument kojim će se predvidjeti uspostava programa za investiranje i štednju iseljeništva, kao i uklanjanje administrativnih barijera.

Nosilac aktivnosti: Direkcija za ekonomsko planiranje BiH i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

3.3. Mobilizirati ljudske resurse, znanja i vještine iseljeništva

Veliki broj stručnjaka u iseljeništvu (naročito u oblasti medicine i informacijskih tehnologija, kao i predavača na univerzitetima) – njihovo znanje i socijalni kapital - predstavlja značajan razvojni potencijal za BiH. Predložene aktivnosti u ovom segmentu odnose se na uključivanje eksperata i naučnika iz iseljeništva u izradu studijskih programa i kao gostujućih predavača (naročito u oblasti zdravstva), programi prenosa znanja putem mentorstva, povremenih posjeta, online konsultacija, ljetnih škola, seminara i kongresa (naročito u oblasti zdravstva), zatim uključivanje naučnika iz iseljeništva u rad tijela nadležnih za razne segmente sektora nauke, iznalaženje mogućnosti da naučnici iz iseljeništva uključe istraživače i institucije iz BiH u svoje projekte, podrška zajedničkim projektima domaćih naučnika i naučnika iz iseljeništva u okviru kojih će nastati naučni rezultati i međunarodni kontakti potrebni za uspješnije privlačenje evropskih sredstava, podrška programima prenosa stručnog znanja i obuke uz uključivanje stručnjaka iz iseljeništva, prenos novih tehnologija usmjeren na jačanje ekonomskog razvoja itd.

Na osnovu izvještaja koji će biti sačinjen mapiranjem (iz tačke 2.4), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će uspostaviti mehanizam prenosa znanja iz iseljeništva u BiH, odnosno mehanizam koji će povezati privrednike i stručnjake iz iseljeništva iz različitih oblasti sa institucijama, organizacijama i pojedincima u BiH. Ovaj mehanizam za prenos znanja podrazumjeva da Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice putem sporazuma o saradnji sa institucijama i ustanovama u BiH sa jedne, odnosno sa istaknutim pojedincima bosanskohercegovačkog iseljništva sa druge strane, ostvari svoju koordinirajuću ulogu povezivanja u procesu saradnje.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

3.4. Podržati filantropske aktivnosti i akcije humanitarne pomoći iz iseljeništva

Iseljništvo doprinosi i kroz filantropske aktivnosti i akcije humanitarne pomoći (finansijska i robna pomoć) usmjerene prema lokalnim zajednicama, organizacijama i pojedincima u BiH. Ova vrsta aktivnosti biće podstaknuta kroz inicijativu za unapređenje procedura oslobađanja od plaćanja carine i poreza za filantropske i humanitarne aktivnosti iseljništva, kao i na bolje informisanje iseljništva o ostvarenim olakšicama. Takođe, pokrenuće se aktivnosti na mobiliziranju iseljništva za ciljanu pomoć na nivou lokalnih zajednica, te koordinacija takve pomoći.

Nosilac aktivnosti: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice

U realizaciji ove aktivnosti aktivno učestvuju institucije sa svih nivoa vlasti u skladu sa svojim nadležnostim, uz podršku civilnog sektora, posebno organizacija iseljništva, kao i međunarodnih organizacija.

8. PROVEDBA POLITIKE O SARADNJI SA ISELJENIŠTVOM

Dokument Politika o saradnji sa iseljeništvom je okvirni i bazni dokument na osnovu kojeg će se donijeti strategija, zakonski propisi, programi, planovi i drugi akti, u skladu sa ustavnim i zakonskim nadležnostima u Bosni i Hercegovine.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice će u saradnji sa drugim nadležnim institucijama u BiH pokrenuti realizaciju aktivnosti u najkraćem roku.

Za praćenje provedbe Politike o saradnji sa iseljeništvom zaduženo je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

O aktivnostima na provedbi dokumenta Politike o saradnji sa iseljeništvom, Ministarstvo za ljudska prava će jednom godišnje informisati Vijeće ministara BiH.

MANACRI